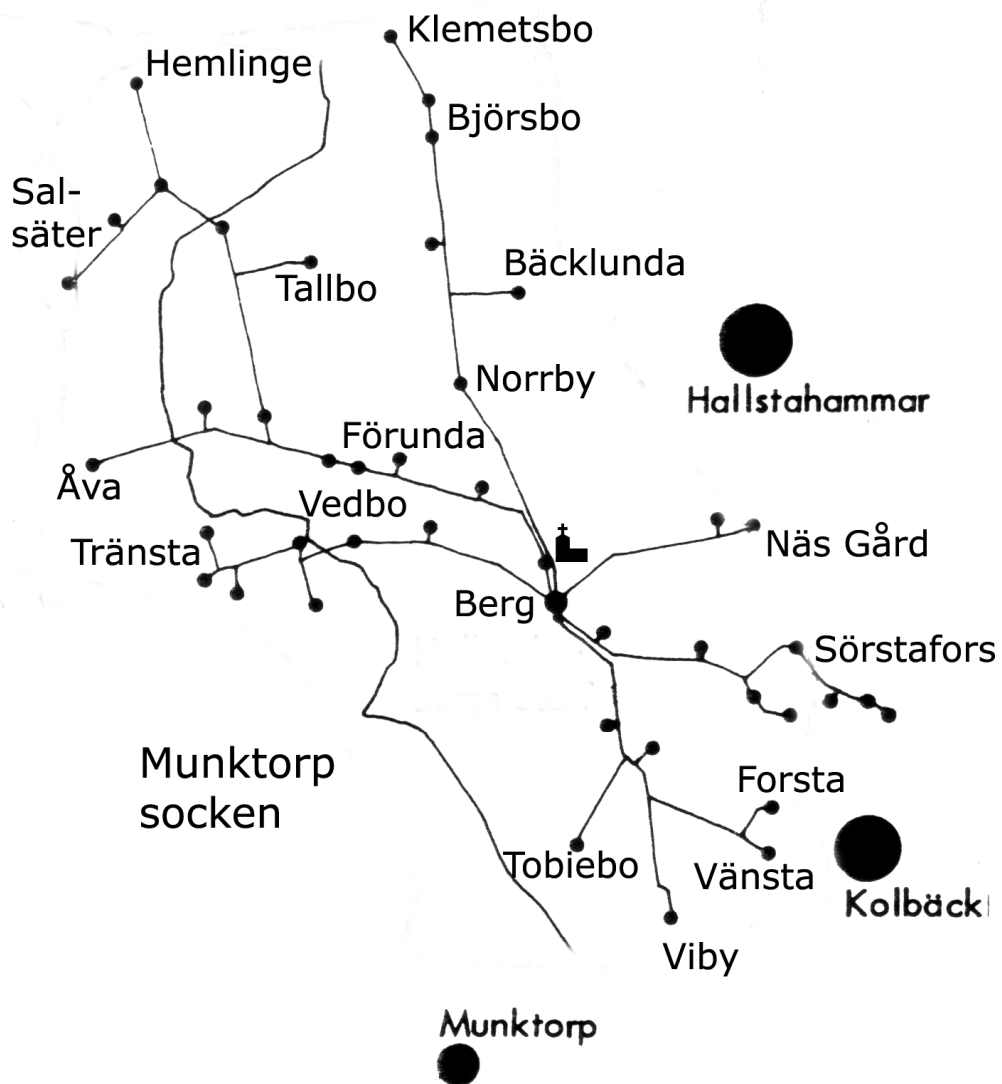

Vår hembygd

Kolbäck-Bergs Elektriska Distributionsförening upa

**KOLBÄCKS
HEMBYGDSFÖRENING**

Denna berättelse, författad av Carl-Axel Olsson, Viby, född 1906 är ett tryckt tidsdokument som tillkom 1982 av förutseende medlemmar i Kolbäcks Belysnings AB.

Vi tackar Lars Johansson som gav oss tipset om berättelsen och som sakkunnigt hjälpte oss med kartan över ledningsdragningen, bilden på omslaget.

Bilderna på transformatorn och belysningen är från Västmanlands läns museum.

Skriften är sammanställd av Kurt Larsson.

Kolbäck i december 2009

Utdrag ur den tryckta berättelsen.

För det svenska samhället kom elektrifieringen att innebära något av en revolution. Detta gällde kanske i hög grad landsbygden. Carl-Axel Olssons hem kom att utgöra ett centrum vid utbyggnaden av Kolbäck-Bergs Elektriska Distributionsförening. Som en pojke i tolvårsåldern upplevde Carl-Axel allt vad det innebar. I efterföljande berättelse har han på ett personligt sätt dokumenterat de problem, bekymmer och glädjeämnen som elektrifieringen innebar. Det var dock för de flesta något helt nytt och okänt detta med elektrisk energi.

Vi som vid Kolbäcks Belysnings AB:s bolagsstämma 1982 fick höra denna berättelse ansåg att den borde bevaras till eftervärlden. Detta är anledning till att vi låtit trycka den och vi hoppas och tror att den skall utgöra ett värdefullt dokument om tider som gått.

Sven Ericsson Tore Ferngren
Styrelsemedlemmar i Kolbäcks Belysnings AB

När elektriciteten kom till Kolbäck—Bergs edf.

1917, första världskrigets tredje år, började avspärningen göra sig alltmer gällande. En importvara som vi alla voro mycket beroende av var lysfotogen. På landsbygden var fotogenlampan den enda ljuskällan. Vi ville ogärna gå tillbaka till pärtor och talgdankar igen. Underhand kom det en ersättare. Det var karbidlampan. Den var mycket ljusstark, men svårhanterlig. Det fanns människor som voro fullkomligt vettskrämda för dessa osande och fräsande tingestar. Man var rädd för brand- och explosionsrisker.

Man får nog säga att det var bristen på fotogen som var en stor drivfjäder, om det också inte betydde allt, när det gällde intresset för bildandet av en distributionsförening. Det var ju också den lätthanterliga energin som kunde användas för trösk, vattenuppföring, vedkapning samt magasinsgöromål. Däremot så äro ännu hushållsmaskinerna en förborgad hemlighet. Var helst två eller flera bönder träffades så dryftades dessa frågor. Det var ju inte bara här utan det var lika över hela landet.

Den 30 juni 1917 hölls det första sammanträdet i Yllesta skola. Lantbrukare från Kolbäck, Svedvi och Berg voro närvarande. Ivar Eriksson Värpeby förde klubban. Det fanns en handlare Alfred Gustavsson i Brånsta, han höll ett orienterande anförande om särskilt den ekonomiska sidan av elektrifieringen.

Den 11 september 1917 hölls styrelsesammanträde på Mejerikontoret i Kolbäck. Då undertecknades de tidigare stadgarna samt ansökningshandlingarna, som skulle inlämnas till Kunglig Befallningshavare i länet för registrering av föreningen. Vid samma tillfälle föredrogs anmälningslistorna. De upptog 188 personer samt 5 föreningar som därmed begärde sitt inträde. På stämman den 12 oktober 1917 beslöt de närvarande att föreningen skulle bildas och kallas Kolbäck-Bergs Elektriska Distributionsförening u.p.a. Stadgar för föreningen antogs.

Nyårsdagen 1918 hölls styrelsesammanträde hos Erik Eriksson i Tibble. Då beslutades att föreningsmedlemmarna skulle anskaffa stolpar. Huggning av stolpar skulle ske senast under februari månad.

Den 2 april 1918 hölls styrelsesammanträde. Då beslutades att styrelsen skulle framlägga ett förslag till stämman, som skulle hållas samma dag, att byggandet av ledningsnätet skulle omedelbart påbörjas.

Det framgår ej av något protokoll, men Hilmer Andersson blev den ansvarige för linjebyggnaden.

Som kuriositet kan nämnas, att i början brändes stolparnas rotändor över en eld, för att därigenom bättre motstå röta. Vid Viby grävdes en stor fyrkantig fördjupning 2 x 4 x 0,4 m. I gropen hölls en mycket kraftig eld. Stolparna rullades över elden så sakta, att stolparna blev ordentligt förkolnade. Vilket värde proceduren hade kan ej bedömas.

På årsstämman den 29 april 1918 dryftades lämpligheten av att bränna stolparna. Från flera håll ifrågasattes nyttan av sådan bränning, särskilt om den icke blev grundligt gjord. Beslutades att bränning ej skulle fortsätta. Om några år skulle stenarna omkring stolparna plockas upp och stolparna impregneras vid jordytan med något lämpligt ämne exempelvis tjära.

Sju bröder Andersson arbetade både med linjebygge och installationer. ”Stolp-Olle” är ett namn som ej bör glömmas bort i detta sammanhang. Hilmer var bas och hade också behörighet. De övriga var: Helmfrid, Georg, Alfred, Henrik och Erhard. Hilmer och Elin bodde i Tobiebo. Elin hade ett drygt arbete med att skaffa fram och laga mat till alla dessa matfriska karlar. Hon är värd en stor honnör för sin stora husmors-, för att inte säga matmorsgärning.

Bröderna Andersson blev ju senare installationsfirma i Kolbäck med Hilmer, Martin, Georg och Erhard som delägare. Firman finns alltjämt kvar till namnet. Bröderna har sedan flera år lösts ut ur firman.

Bröderna har gjort ett berömvärt arbete vid uppbyggandet av föreningen och sedan svarat för underhåll och skötsel av densamma.

Hilmer, Martin och Erhard Andersson 1966

Fredagen den 18 februari 1919 var den stora dagen då strömmen gick ut i ledningarna. Som 12 åring minns jag hur vi väntade att det stora undret skulle ske. Det drog ut på tiden. Kvällsmjölknigen hade börjat. Belysningen utgjordes av en lampa, som flyttades med vartefter mjölknigen fortskred.

När strömmen äntligen kom och ljuset flödade ut över kor, kalvar och mjölkerskor genom 10 st. 25 ljuslampor blev det glädje och en uppståndelse som är svår att beskriva.

Tjuren som drog vandrigen för vattenfordringen blev också så småningom ersatt av en centrifugalpump. Han hade utfört sitt arbete lugnt och tålmodigt. Varje gång tjuren gick förbi skvallerröret kastade han en längtansfull blick efter eventuella vattendroppar.

När det äntligen började rinna ur rören sprang han sista biten fram till dörren. Han nekade bestämt att gå längre när det väl var fullt i bassängen. Vid dörren selades han av och fördes in i sitt bås igen. I modernt språkbruk skulle det heta att tjuren blivit friställd. Men nu kunde han falla tillbaka på sin egentliga uppgift.

Efter hand började det resoneras om att, med Kolbäcks Belysnings AB som kärna, ansluta de omkringliggande föreningarna till ett större företag. Vi önskade att på så sätt få behålla vår egen beslutanderätt över vår förening. Vi fruktade ett politiskt styrt kommunalt företag. Vi hoppades också att på så sätt få koncession för detta större företag.

Resultatet av det hela blev att

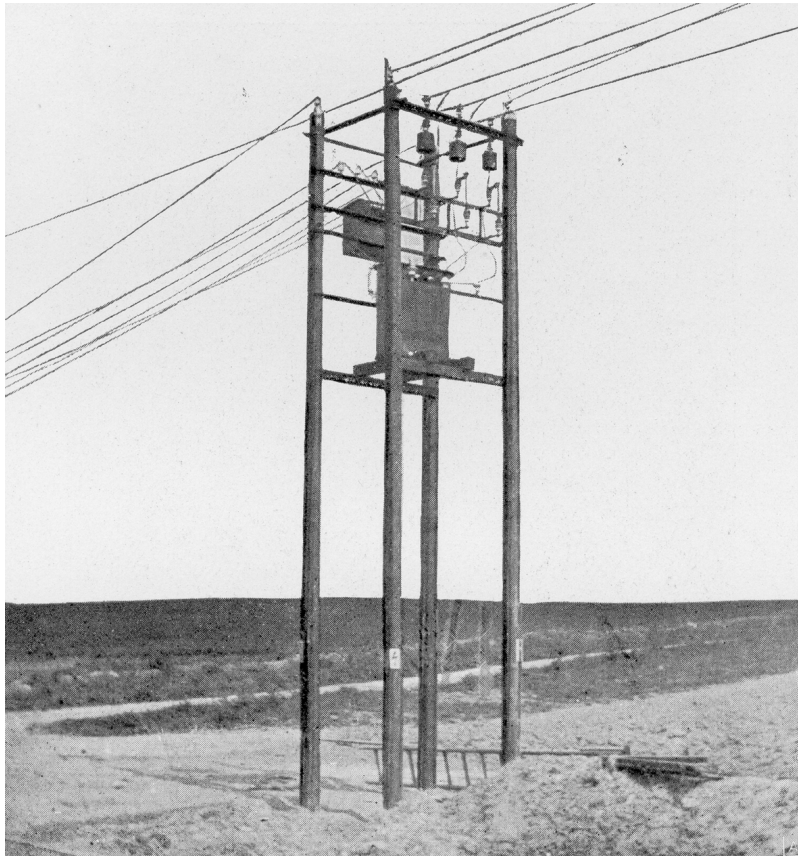
Svedvi anslöt sig	1 januari 1968
Kolbäck-Berg anslöt sig	1 september 1968
Berga anslöt sig	1 januari 1969
Munktorp anslöt sig	1 januari 1970
Säby anslöt sig	1 juli 1979

Den 1 januari 1982 övertogs Kolbäck's Belysnings AB:s 40 kV ledning av Vattenfall.

Det verkar kanske lite underligt att samtidigt som vi säger att vi vill bevara vår självbestämmanderätt inom Bolaget, så säljer vi oss till Vattenfall.

Så länge Bolaget sköts som det gjorde hitintills så har nog Vattenfall inga ambitioner att utföra något som icke har förankring ute i vår bygd. Vattenfall har visat stor förståelse för våra intressen. Inför detta känner vi stor glädje och tillfredsställelse.

— — O — —

Bilden med transformatorn kommer ur:

”Erfarenhetsrön och råd
beträffande jordbrukets
elektrifiering tillägnade
svenska jordbrukare”

Utgiven av ASEA,
tryckt i Stockholm 1912.

KOLBÄCKS BELYSNINGSAKTIEBOLAG

Den 29 april 1913 hölls ett sammanträde och beslut fattades om att bilda ett aktiebolag samt påbörja teckning av aktier i bolaget. Aktiekapitalet på 12000 kronor tecknades snabbt då Skjutsföreningen och Mejeriföreningen tecknade sig för 4 000 resp. 1 000 kronor var. Konstituerande stämma hölls den 23 juni år 1913.

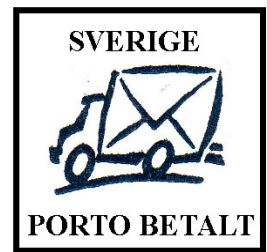
Arbetena var snabbt igång och den 30 oktober släpptes strömmen på högspänningsledningarna ”varefter belysningen började den 1 november vid Lantmannaskolan som tidigare lovats.” Till jul hade alla abonnenter erhållit belysning.

Extra bolagsstämma den 27/9 1919 beslöt att uppföra gatubelysning i stationssamhället.

År 1925 kom en skrivelse från ett antal fastighetsägare i Vänsta med begäran om att få ström från Kolbäckers Belysnings AB. Detta med hänvisning till att strömmen de erhöll från Berg var så dyr. Denna fråga återkom lite då och då under årens lopp. Men frågan löstes först 1968 vid samgåendet mellan företagen.

Ur "ASEA tidning 50 år" 1958

Hembygdsföreningens vårprogram 2010

Söndagen den 21 mars kl. 14:00

Årsmöte. Efter årsmötesförhandlingarna blir det kaffe.

Per Wernberg kommer och berättar om Kolbäcksåns källflöden.

Lördagen den 8 maj kl. 13:00

Vi får besök av Skultuna Hembygdsförening. Möt upp!

Torsdagen den 10 juni kl. 13:00

Vi besöker Västerås Möbelhantverk, Lillhärad, som tillverkar Carl Malmsten möbler. Henrik Olofgörs guidar oss.

Samling vid hembygdslokalen Stationsgatan 12 kl. 11:00

för samåkning. Vi börjar med gemensam lunch för dem som så önskar.

Tisdagar mellan 13:00 och 17:00

Öppet hus i hembygdslokalen, Stationsgatan 12.

KOLBÄCKS HEMBYGDSFÖRENING

Stationsgatan 12, 734 50 Kolbäck

www.kolbacksbygden.se

info@kolbacksbygden.se

Värva medlemmar till föreningen!